אַ פָּסוּק חוּמָשׁ

חיזוק פאר די וואך

תמצית הגליון:

הויפט מאמר
מוסר השכל
צידה לדרך
מעשה רב
הערות פון די לייענער

וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ...

בעזרת השי"ת • פרשת ויחי תש"פ • גליון סב'

פארוואס טאר מען נישט וויסן ווען די גאולה השלימה גייט זיין??

ווי אזוי קענען מיר זיך מחזק זיין אין גלות, ווארטנדיג שוין באלד צוויי טויזענט יאר פאר די גאולה?
רחל מבכה על בניה: וועלכע ברכה האבן מיר באקומען צוליב דעם?

פרשת ויחי הייבט זיך אן מיט גלות מצרים, דער ערשטע גלות פון אלע גלות'ן וואס כלל ישראל וועט אדורך גיין. דער גלות איז אבער אנדערש ווי אונזערע, ווייל די תורה זאגט אונז אויס ווען דאס גייט זיך ענדיגן "**ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה**". כעין זה, געפונען מיר אויך א נבואה פון ירמיהו הנביא ביי גלות בבל ווען די גלות גייט זיך ענדיגן "**כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם**".

אנדערש איז אבער דעם יעצטיגן גלות וואס מיר שטייען שוין דערין באלד צוויי טויזענט יאר אן קיין שום אנונג ווען דאס גייט זיך ענדיגן, "**אחכה לו בכל יום שיבא**"[א]. קען דאך א מענטש טראכטן צו זיך, "למה נגרע, פארוואס טאר מען נישט וויסן ווען די גאולה השלימה גייט זיין? עס וואלט דאך געווען אסאך לייכטער פאר אונז!"

אין די וואכנדיגע פרשה געפונען מיר דעם תירוץ...

לאמיר לערנען א פסוק חומש, און באקומען חיזוק פאר די וואך....

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה... (מז, כח).

פרשת ויחי איז אונז אלע באקאנט ווי נאך א סדרה. נאך ויגש, קומט ויחי (און אזוי האבן מיר מקובל מימות עזרא הסופר). אבער ווען מיר וועלן אריינקוקן אינעם ספר תורה, איז דאס נישט אזוי זיכער...

וכך הם דברי המדרש: (בר"ר צו, א הובא ברש"י) **למה פרשה זו סתומה?** פארוואס איז פרשת ויחי אנדערש פון אלע אנדערע פרשיות? מען קען נישט קלאר זעהן ווי פרשת ויחי פאנגט זיך אן אין די ספר תורה.

[ווען א נייע פרשה פאנגט זיך אן, קען מען קלאר זעהן א סימן אין די ספר תורה. אדער פאנגט זיך דאס אן אויף א נייע שורה, (הנקראת **פ**תיחה), אדער וועט מען זעהן א ריוח פון בערך 9 אותיות פארדעם, (הנקראת **ס**תימה). אבער פרשת ויחי פאנגט זיך אן אויפן זעלבן שורה פון פרשת ויגש (סתימה לגמרי) אן קיין שום ריוח צווישן זיי.]

ענטפערט דער מדרש (אינעם צווייטן תי'): דאס נישט לאזן ריוח פאר די פרשה זאגט אונז אז עפעס גרויסע הסתרות איז דא פארגעקומען. (בדומה לאדם שאומרים לו כמה ענינים זה אחר זה בלי שום ריוח שאינו יכול להתבונן באר השדה.) וועלכע הסתרות? **שבקש יעקב אבינו לגלות את הקץ לבניו- ונסתם ממנו...**

יעקב אבינו האט געוואלט מגלה זיין דער קץ הגאולה, ווי דער פסוק זאגט: **וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם "אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים"**, (להלן מט, א). יעקב רופט צוזאם זיינע קינדער, ער האט וויכטיגע אינפארמאציע זיי איבערצוגעבן. אבער ווען זיי קומען אן, הייבט יעקב אן בענטשן זיינע קינדער... וואס האט פאסירט מיט די אינפארמאציע וואס ער האט געוואלט דערציילן?

זאגט רש"י: בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים.[ב]

בקש יעקב אבינו לגלות את הקץ...

וועלכע קץ האט יעקב אבינו געוואלט דערציילן?

זאגט דער רבינו בחיי[ג]: דער פסוק גייט ארויף אויף אונזער היינטיגע שווערע און לאנגע גלות. (כי כל עניני יעקב ומקריו הם רמז לגלותינו השלישי הזה, כי כן היה יעקב שלישי לאבות.) יעקב אבינו האט געוואלט דערציילן **אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים**, אלעס וואס גייט פאסירן ביים סוף פון אונזער גלות, בימות המשיח.

[א] עס איז וויכטיג צו באטאנען אז ביי די ביידע גלות'ן איז דער דאטום אליין נישט געווען געגוג, דער רבוש"ע האט נאך געדארפט מגלה זיין פונקטליך פון ווען דער חשבון הייבט זיך אן. (עטליכע האבן טאקע שוין געמאכט טעותים אין דעם חשבון עי' מגילה דף יא:). אבער פארט שטייט א "**קץ הגאולה**".

[ב] ואין להקשות דאם כן היה לו לסתום בפסוק "האספו ואגידה לכם" ששם ביקש לגלות, כיון שבאמצע הפרשה הוא אין זה ניכר. (מנחת יהודה)

[ג] רבינו בחיי עה"פ ויחי יעקב.

אבער וויבאלד אין די דערציילונג ווערט אויך דערמאנט דער ענין פון משיח, (כמו שאמר **עד כי יבא שילה**. שם פסוק י') און דאס איז א זאך וואס דארף בלייבן פארהוילן, נסתלקה ממנו שכינה והתחיל לומר דברים אחרים.

דערפאר איז די פרשה סתומה לגמרי, מרמז צו זיין אז דער ענין פון דער גאולה דארף זיין סתום לגמרי.

לאמיר פארשטיין

פארוואס דארף דאס זיין אזוי פארהוילן?

ווער וויל דען נישט וויסן ווען די גאולה שלימה גייט זיין?! ווען מען טרעפט סיי וועלכע פסוקים אדער רמזים אין די תורה (פסוקים אין סוף ספר דניאל, אוחה"ק אין פרשת פינחס כו, כ) וועגן די גאולה השלימה, פרובירט מען חשבון'נען און געוואר ווערן, "ווען גייט עס זיין?" אבער פארוואס דארף דאס זיין אזוי פארהוילן פון אונז?

זאגט דער כלי יקר (עה"פ ויחי יעקב): **לפי שמהידוע שימשך נזק גדול מן ידיעת הקץ,** דאס וויסן ווען דער גאולה השלימה גייט זיין, ברענגט מער שאדענס ווי ריוח אין דעם ענין פון "צפית לישועה".

וכן פי' בעקידה (הובא בכלי יקר שם) אויפן מדרש (ילקוט שמעוני קנז): **כשבקש יעקב לגלות הקץ,** אמר הקב"ה, "**ולא אותי קראת יעקב**" (ישעיה מג, כב), דער אייבערשטער האט געזאגט פאר יעקב, "דו רעכנסט זיך נישט מיט מיין כבוד!"

פארוואס איז דאס אזא פחיתת הכבוד? אדרבא, ווען מיר וואלטן געוואוסט פונקטליך ווען דער גאולה גייט זיין, וואלטן מיר נאך מער געגלייבט און אויסגעווארט?

זאגט דער עקידה: דער אייבערשטער זאגט "אויב אנטפלעקסטו די קץ הגאולה, קען ארויסקומען א גרויסע שאדן פאר מיין כבוד!" ווייל נישט אלע דורות וועלן האפן, בעטן און וויינען צו מיר פאר די גאולה השלימה"!

והיינו, כדי צו קענען באמת לעכצעווען און האפן אויף די גאולה השלימה "טאר מען נישט וויסן ווען די גאולה גייט זיין!" שטעלט אייך פאר אז אלע צדיקי אמת וואס האבן אזוי איינגעריסן יעדן איינציגן טאג פאר די גאולה השלימה, וואלטן געוואוסט אז די גאולה גייט נישט זיין אפי' נאנט צו זייערע טעג, ווי אזוי וואלטן זיי דאס אויסגעהאלטן? ווי אזוי וואלטן זיי געבעטן און געהאפט?

שטעלט אייך פאר אז די אידן ביים חורבן בית שני וואלטן געוואוסט אז עס גייט נעמען אן ערך פון 2,000 יאר ביז די גאולה גייט זיין. ווער וואלט דעמאלטס געדאווענט? ווער וואלט דעמאלטס געבעטן פאר די גאולה? עס איז דאך סייווי דא אסאך צייט ביז די גאולה וועט אנקומען... אזוי אויך, וואלטן די אידן אין אלע דורות זיך זייער באקוועם געמאכט בארצות העמים, אזויווי געהעריגע תושבים "וכמתיאשים מן הגאולה", זיי גייען דאך זיין דא א שיין שטיקל צייט...

דערפאר האט דער אייבערשטער דוקא פארהוילן די זמן פון די גאולה שלימה...

כדי אז אין יעדע איינציגע דור, זאל מען בעטן און דאווענען פארן בוכ"ע אויף די גאולה שלימה און אויף משיח צדקינו, טראכטנ'דיג אז "יעדע רגע קען ער אנקומען". ווייל אויב נישט, וואלטן זיי זיך באזעצט באקוועמערהייט בארצות העמים.

א איד דארף זיין אין גלות ווי א גאסט וואס שטייט גרייט צו גיין, ווי נאר מען קומט אים נעמען!

פירט אויס דער כלי יקר: **בעוונותינו הרבים מדה זו מצויה בינינו, אפי' בזמן שאין הקץ נודע.** ליידער ליידער בעוה"ר, אפילו למעשה ווייסן מיר נישט ווען און מיר שטייען אט אט פאר די גאולה אחכה לו בכל יום שיבא, אעפ"כ איז דא אסאך מענטשן וואס מאכן זיך זייער באקוועם אין גלות, זיצנדיג אין די לענדער פון די גוים. זיי בויען זיך שיינע, גרויסע און פעסט געבויטע הייזער וואס זאלן קענען שטיין אויף אייביג, רבונו דעלמא כוליה... דו ביסט דאך נאר דא צייטווייליג!

און דער כלי יקר איז ממשיך: **ובסבה זו...** צוליב די סיבה, וואס זיי מאכן זיך אזוי באקוועם אין גלות, ברענגט דאס אז "**לעולם אינן דורשין את פני ה' בכל לב להביאם אל ארצם**". זיי פארגעסן פון דעם "ציפת לישועה", עס איז זיי גוט און וואויל, וואס פעלט אויס דעם גאנצן גאולה... רח"ל.

דערפאר קומט דער תורה דא אין פרשת ויחי און איז מסמיך דער לעצטע פסוק פון פרשת ויגש צו דער ערשטע פסוק פון פרשת ויחי, אונז אויסצולערנען וויאזוי א איד דארף לעבן אין גלות... והיינו....

~ דער לעצטע פסוק פון פרשת ויגש ~

וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן, וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד.

די פסוק פארציילט אונז דא דער זינד פון די אידן און דער שאדן וואס איז ארויסגעקומען צוליב דעם וואס זיי האבן געוואוסט ווען דער גאולה גייט זיין...

וויבאלד די אידן אין מצרים האבן קלאר געוואוסט ווען זייער גאולה גייט זיין, על כן הדורות הראשונים וואס האבן געוואוסט אז זייער גאולה גייט זיכער נישט קומען אין זייערע טעג, **וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן**, זיי האבן זיך אנגעהויבן באזעצן און באקוועם מאכן עד כדי כך, וַיֵּאָחֲזוּ בָהּ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ מְאֹד.

~ דער ערשטע פסוק פון פרשת ויחי ~

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה...

קומט יעצט דער ערשטע פסוק אין ויחי באלד נאך יענעם פסוק, אונז צו לערנען אז יענע טעות גייט זיך מער נישט איבערחזר'ן. **ויחי יעקב.** פארוואס שטייט נישט **רוח יעקב** אזויווי עס שטייט אין פרשת ויגש, וַתְּחִי **רוּחַ** יַעֲקֹב אֲבִיהֶם (מה, כז)? יעקב האט דאך שוין צוריקבאקומען זיין רוחה"ק. (עיי"ש פי' רש"י "**ותחי רוח יעקב**"- שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו)

נאר היינו טעמא: **ויחי יעקב**, ווייל דא האט ער טאקע שוין נישט געהאט קיין רוח הקודש. וואס איז פלוצלינג געשעהן? כדי שלא יגלה הקץ האחרון ושלא יתפשט נזק זה לדורות... בעסער נישט וויסן דער זמן פון די גאולה שלימה און מקיים זיין דעם אחכה לו בכל יום שיבא.

לאמיר גיין א טריט ווייטער...

פארוואס דארף עס טאקע זיין אויף אזא אופן פון...

אחכה לו בכל יום שיבא?

משל למה הדבר דומה: א שטוב וואס די מאמע איז ל"ע נישט געזונט געווארן און צוליב די שוועריקייטן פון ארום און ארום, האט מען בעל כרחך געמוזט צוטיילן די קינדער ביי די קרובים.

די געטרייע קינדער, על אף וואס זיי פארשטייען און ווייסן גאנץ גוט אז דאס מוז זיין, דאך וועלן זיי כסדר פרעגן דעם טאטן, "טאטי, ווען קומען מיר שוין אהיים?" ווי גוט עס זאל נאר זיין ביי די קרובים, וועט די אינערליכע אהבה צו זייער מאמען גובר זיין און זיי וועלן וויינען צום טאטן "**ווען גייען מיר שוין אהיים**?" נישט קיין חילוק ווי לאנג עס זאל נאר נעמען, וועט די אהבה זיך כסדר אויפוועקן און בענקן.

די געטרייע מאמע, הגם עס איז איר זייער שווער צו הערן די געבעט ווייל זי מוז כסדר ענטפערן "**ווארט צו נאך אביסל**"... וואלט איר פיל שווערער געווען ווען די קינדער וואלטן בכלל נישט געפרעגט!

ווען די קינדער פרעגן שוין נישט און מאנען נישט "ווען גייט מען אהיים?" איז א סימן אז "עפעס טויג נישט!" דער קשר צווישן דער קינדער מיט זייער מאמען איז שוין נישט די זעלבע...

דער תכלית פון א איד איז צו וועלן זיין ווי נענטער צום רבוש"ע, וואס דאס וועט נאר זיין ווען מיר וועלן זיין ביים טאטען אינדערהיים, **וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב, וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ.** כל זמן וואס מיר זענען נישט זוכה צו דעם, פעלט אין אונזער קשר מיטן טאטן...

אבער ווען מיר רופן כסדר אהיים און בעטן זיך "**אחכה לו בכל יום שיבא**", מיר פארגעסן נישט פון אונזער אמת'ע היים און פון אונזער מאמע, די שכינה הק', דאס צייגט אונזער גרעסטע אהבה און כבוד פארן אייבערשטען.

עשרה בטבת תש"פ, ווען דער גאנצע ציבור האט געפאסט און געזאגט "עננו", האט זיך ווידער ארויסגעוויזן דעם געוואלדיגע אהבה.

ווי דער חת"ס זאגט אין זיינע דרשות[ד]: ווען אידישע קינדער וויינען און קלאגן אויפן חורבן און אויף די צרות ישראל וואס זענען געשעהן הונדערטער יאר צוריק, דעמאלטס ווייזן מיר ארויס אונזער אויסטערלישע אהבה צום רבוש"ע און אונזער כסדר'דיגע האפענונג פון צוריקקומען[ה]. ווייל ווען נישט וואס מיר שפירן נאך אלץ די ליבשאפט צום רבוש"ע, אפי' נאכן זיין פארטריבן הונדערטע יאר אין גלות, וואלטן מיר קיינמאל נישט געקענט אזוי לאנג וויינען און פאסטן.

אונזערע הייליגע רבי'ס פלעגן כסדר זאגן בדמעות שליש בכל עת צר... "טייערע אידן, פארגעסט נישט אז איר זענט אין גלות! ווייל אויב מען פארגעסט, וועט מען אונז חלילה מוזן דערמאנען אויף אנדערע וועגן"...

זאגט די חת"ס: דאס איז פשט אין די פסוק **כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי... יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה.** (זכריה ח, יט) די תעניתים, די בכיות און בקשות וואס מיר בעטן, דאס אליין איז א שמחה! אז עס באדערט אונז נאך, דאס אליין צייגט אז די אהבה איז נאך דא![ו]

ווי לענגער דער בענקעניש האלט זיך אן,
ווי שטערקער דער געוויין,
אלץ מער אהבה ווייזט זיך ארויס.

זאגט די חת"ס: דער כח פון גלייבן און האפן, דער "גייסט פון בענקעניש", דאס איז א מתנה פונעם רבוש"ע וואס ער אליין שיקט אונז כסדר אריין. מיר דארפן נאר אכטונג געבן דאס נישט צו פארשטילן... (ועי' בהמשך איך זכו ישראל לזה)

⬅ אונזערע הייליגע רבי'ס פלעגן כסדר זאגן בדמעות שליש בכל עת צר... "טייערע אידן, פארגעסט נישט אז איר זענט אין גלות! ווייל אויב מען פארגעסט, וועט מען אונז חלילה מוזן דערמאנען אויף אנדערע וועגן"...

רחל אמנו

קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים,
רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ מֵאֲנָה לְהִנָּחֵם עַל בָּנֶיהָ כִּי אֵינֶנּוּ.
(ירמיהו לא, יד)

ווי נאר עס קומט אן פרשת ויחי, זינגט זיך דעם ניגון פון דעם באקאנטן "**ואני**". איין פסוק חומש און אזויפיל מדרשים און חיזוק אריינגעלייגט אין דעם. ווער רעדט נאך פונעם צווייטן חלק, ווי מען פירט אויס מיט די הארציגע ניגון... "ווייל ווען נבוזראדן וועט פארטרייבן די אידן אין גלות אריין, וועלן די אידן אריבער גיין רחל'ס קבר, און זיי וועלן וויינען און שרייען, וועט רחל אויפשטיין פון איר קבר און זי וועט שרייען און בעטן פאר זיי, אזוי ווי עס שטייט אין פסוק, **קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע- א קול ווערט געהערט אין הימל, "רָחֵל מְבַכָּה עַל בָּנֶיהָ"...**

[ד] דרשות חת"ס דרוש לח' טבת תקצ"ו

[ה] גזירה על המת שישתכח מהלב, ולא על החי, וע"כ וימאן יעקב להתנחם (עיי"ש רש"י לז, לה), וכ"נ אנו אם ממאנים להתנחם עדיין התקוה קיימת.

[ו] אזוי אויך, איז אונז מרמז די פסוק אין ישעיהו: שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ... שישו אתה, פריידט זיך מיט איר יעצט, כל המתאבלים עליה, יעדער וואס קלאגט אויף איר. יא, דו קענסט זיך פרייען אויפן פאקט אז דו קלאגסט. (עיי"ש בהערות ע"פ החת"ס בחי' עמ"ס ב"ב דף ס: ד"ה רבו, בשם מהר"ם אלמושנינו זצ"ל)

וואס שרייט רחל?

רחל אמנו האט געהערט די ווײ געשרײ פון די אידישע קינדער וואס ווערן ארויסגעווארפן פון זייער הייליג לאנד. אירע קינדער ווערן פארטריבן פון זייער הייליגן טאטן און גייען אין גלות אין די גוי'אישע לענדער. רחל הייבט אן שרייען און וויינען, "ווי איז די אהבה? וואס וועט זיין מיט די קשר צווישן כלל ישראל און זייער הייליגן טאטן? ווער ווייסט אויב די טייערע אידישע קינדער וועלן זיך קענען דארטן דערהאלטן נאך אזויפיל צרות אין ליידן?!" רחל הייבט אן שרייען און וויינען...

(בו בזמן וואס זי רעכענט אויס אלעס וואס זי איז אריבער און וויפיל זי האט מוותר געווען פאר איר שוועסטער... ביז זי איז מעורר רחמי שמים עיי"ש באיכה רבתי פתיחתא כ"ד סו"ד.)

דער אייבערשטער זאגט איר "רחל דו ביסט גערעכט!" מִיָּד נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר, "בִּשְׁבִילֵךְ רָחֵל אֲנִי מַחֲזִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לִמְקוֹמָן... טאקע צוליב דיר רחל, וועל איך זיי נישט פארטרייבן אויף אייביג, איך וועל זיי נאך צוריק אהיים ברענגן."

וּכְתִיב: **כֹּה אָמַר ה', "מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ וגו'"** דער אייבערשטער זאגט פאר רחל, "הער אויף צו וויינען, יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ... **וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ נְאֻם ה' וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם**." (ירמיה לא, יד)

וואס ענטפערט איר דעם רבוש"ע?

לכאורה דארף מען פארשטיין: וועלכע צוזאג האט רחל באקומען אז דער אייבערשטער זאגט איר "**מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי**"? דאס אז די אידן וועלן נאכאמאל צוריקקומען, דאס איז געוואלדיג. אבער דאס אליין איז נאך נישט גענוג פאר רחל, "גוט, זיי וועלן צוריקקומען, אבער וואס וועט זיין ביז דעמאלטס? ווי אזוי וועלן מיינע טייערע קינדער זיך קענען האלטן אין אזא לאנגן און שווערן גלות?"

ווער קען דען נישט דער נוסחא פון ר' בונם פון פשיסחא,
"רבוש"ע, לייז אונז אויס אלץ אידן ווי איידער אלץ גוים חלילה..."

דערפאר, ענטפערט איר דער אייבערשטער אויף די צווייטע בקשה אויך, "**יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ" נְאֻם ה'**. "ניין, עס וועט נישט זיין בלויז וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם און ביז דעמאלטס וועלן די אידן זיצן אין גלות און פארגעסן פון רבוש"ע, אדער פארגעסן ווערן ביים רבוש"ע. ניין! עס וועט אויך זיין יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ, עס וועט זיין א האפענונג ביי די אידן. במשך די גאנצע זמן אין גלות, אפי' טויזענטער יאר שפעטער, וועט זיין א גליסטעניש און בענקעניש צו די גאולה שלימה וואס וועט קיינמאל נישט אפגעקילט ווערן. ווי אזוי? דורך דעם וואס איך וועל כסדר ארייננבלאזן אין זיי א נייע גייסט, וואס וועט זיי מאכן בענקן און האפן, **אחכה לו בכל יום שיבא!**

וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל קְבֻרָתָהּ הִוא מַצֶּבֶת קְבֻרַת רָחֵל עַד הַיּוֹם (לה, כ).

יעקב אבינו האט געלייגט א מצבה אויף רחל'ס קבר, וואס איז נאך דא היינטיגע צייטן... זאגט די מדרש: **תני ר' שמעון בן גמליאל אין עושין נפשות לצדיקים**[ז] (מד"ר פב, י). מען רעדט נישט דא פון א מצבה ממש (קבר רחל) וואס יעקב האט איר געמאכט, ווייל צדיקים דארפן נישט די סארט געדענקענישן, נאר דבריהם הן זכרוניהם, זייער עצם רייד און מעשים טובים אליין, דאס איז זייער זכרון.[ח]

וועלכע ציון האט איר יעקב געמאכט? זאגט די מדרש: **שנקראו ישראל על שם רחל**, נישט נאר אירע אייגענע קינדער וואס זי האט געבוירן וועלן גערופן ווערן אירע קינדער, נאר גאנץ כלל ישראל וועט פאררופן ווערן אירע קינדער. ווי עס שטייט **הבן יקיר לי אפרים.** (ירמיהו לא, יט)

לפי"ד עד כה: קען מען זאגן נאך מער, נישט נאר ווייל זי האט געבעטן פאר גאנץ כלל ישראל, דערפאר איז זי אונזער מאמע, נאר ווייל גאנץ כלל ישראל לעבט נאכאלץ פון אירע תפלות, דערפאר איז זי אונזער מאמע. נאר דורך איר, האבן מיר זוכה געווען צו די ברכה פון יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ: אז היינטיגע צייטן, אין יאר תש"פ, אפי' מיר זענען שוין באלד צוויי טויזענט יאר אין גלות, זאלן מיר נאכאלץ האבן דעם קאפ אויפן פלאץ, מיר געדענקן נאך און בענקן נאך צום **וְלִירוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּרַחֲמִים תָּשׁוּב, וְתִשְׁכּוֹן בְּתוֹכָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ**... דאס איז אונזער מאמע'ס קרעדיט...

מוסר השכל תמצא בהמשך דף ה'

מעשה רב

ושמעתי מפי מגידי אמת בשם הרה"ק ר' אלעזר מרישא זי"ע, ששמע מבעל דברי חיים זלה"ה, איך שהעיד מפ"ק הרה"ק מראפשיטץ זי"ע, שלא יהיו צריכים לסבול ולעבור כל אלו הצרות והנסיונות שהגידו חז"ל ברוח קדשם על זמן ביאת המשיח, כי כבר נמתקו ע"י צדיקי הדורות, **נאר דער געוועלבער וועט שטיין אין געוועלב, דער ווערטס-הייזער אין ווערטסהויז און פלוצים וועט מען קומען זאגן אז משיח איז געקומען.** עלכה"ק....

ועכשיו כבר אנו עומדים בזמן הגאולה, וההכנות וחבלי משיח כבר עברו על ראשינו, יעזור הבוכ"ע שיהי' די במה שסבלנו כבר, אבל אשרי אדם מפחד תמיד... (דברי יואל פרשת ויחי דף תקס"ו)

• • •

די פריערדיגע צדיקים, בנוסף צו מקיים זיין דעם אחכה לו בכל יום שיבא, האבן מקרב געווען דעם גאולה ממש און נאר צוליב זיי, וועלן מיר נישט דארפןליידן דעם חבלי המשיח.

[ז] מצבה נקרא נפש, כיון שהוא לזכרון המת.

[ח] ווי מיר האבן טאקע געזעהן נאכאמאל ביי רחל יארן שפעטער, אז איר רייד פון געוויין, געבונדן מיט איר מעשים טובים, האבן צוגעברענגט אז נִתְגַּלְגְּלוּ רַחֲמָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא... (פי' ידי משה שם במדרש)

מוסר השכל

אחכה לו בכל יום שיבא

פון איין זייט, קוקט אונז אויס ווי מיר זיצן אפ אזוי לאנג אין גלות, און ווי א יאר גייט פאריבער, ווערן מיר לײדער מער און מער באקוועמער. "יא, עס איז ריכטיג אז מיר בעטן און זענען מתפלל אז משיח זאל שוין קומען, אבער עס קוקט אונז אויס ווי א חלום..."

און מיר קענען ווערן זייער צובראכן פון דעם, "וואס וועט זיין מיט אונזער צפית לישועה?"

זאגט מען פאר דעם מענטש, "קוק אויף פרשת ויחי. למה פרשה זו סתומה? פארוואס האט מען געמאכט אזא שינוי אין די ספר תורה?" "להורות לנו לדורות, אז דער קץ הגאולה איז נישט קיין זאך וואס איז פאר אונז צו וויסן!

פארוואס נישט? ווייל מיר דארפן האבן די בחינה פון אחכה לו בכל יום שיבא, האפן און גלייבן אז יעדע רגע קען משיח אנקומען!" איי וועסטו פרעגן, "ווי אזוי איז דאס שייך? מיר זענען שוין צוויי טויזנט יאר אין גלות, ווי אזוי קענען מיר נאכאלץ זיין אויף די מדריגה פון אחכה לו בכל יום שיבא?"

יא, די מאמע רחל האט געפועל'ט פאר אונז די ברכה פון **יש תקוה לאחריתך**, עס וועט זיך אייביג בענקן... די בענקעניש ליגט טיף אין אונז באהאלטן, מען דארף דאס נאר ארויסברענגען, און אודאי נישט טוהן קיין פעולות פארקערט. האסט געפאסט עשרה בטבת? האסט געגעבן איין קרעכץ ביי "ותחזנה עינינו בשובך לציון" אין שמו"ע? האסטו שוין ארויסגעברענגט דעם "צפית לישועה", דער אהבה צום רבוש"ע איז ארויסגעקומען . און אנדערע ווערטער האסטו געזאגט, "רבוש"ע, איך וויל זיין נאנט צו דיר, איך וויל צוריק אהיים!" **ווי שטערקער דער בענקעניש, אלץ מער אהבה ווייזט זיך ארויס...**

געדענקט דאס אויף שריט און טריט אין לעבן. ווען מען בויט א הויז, מען קויפט א קאר, זאל מען כאטש רעדן איידל דערפון. מען דארף כאטש טראכטן דעם געדאנק "משיח זאל נאר קומען, איך לאז אלעס אפ און איך לויף..."

לאמיר טאקע זוכה זיין בקרוב במהרה.

צידה לדרך

קול ברמה נשמע.

פרעגט די רמב"ן (וישלח לה, טז עה"פ כברת ארץ): איז דען רחל באערדיגט געווארן אין "רמה", אז מען הערט איר קול פון דארטן? זי איז דאך באערדיגט געווארן נעבן בית לחם! נאכמער זאגט די רמב"ן: איך האב געהאט די זכייה ארויף צוגיין קיין ירושלים צו זעהן די מקום הקבורה, **וראיתי שאין הקבורה ברמה ולא קרוב לה**. עס איז נישט נאנט צו די שטאט רמה וועלכע איז אין די חלק פון בנימין, ווייל עס איז ווייט כמעט 4 פרסאות פון קבר רחל. עס איז אויך נישט נאנט צו די שטאט רמה וועלכע איז אין די חלק פון אפרים, ווייל דאס איז ווייט כמעט צוויי טעג פון קבר רחל. פון וועלכע שטאט "רמה" רעדט מען דא?

זאגט די רמב"ן: על כן אני אומר... ווען די פסוק זאגט **קול ברמה נשמע**, איז עס א מליצה וכדרך משל. די פסוק וויל אונז זאגן ווי שטארק רחל האט געוויינט, אז מען האט געקענט הערן איר קול פון וויינען און שרייען אזוי ווייט ביז צו די בערג פון בנימין. (והא ראיה, זאגט די רמב"ן, זיי מדייק. עס שטייט נישט "ברמה רחל מבכה" על בניה, נאר "קול ברמה נשמע", אין רמה הערט מען איר קול.[ט])

ואולי י"ל, פארוואס דארף מען הערן איר קול אין רמה? ווען מען קוקט אין מדרש, זעהט מען אז בעת ווען די אידן זענען געפירט געווארן קיין בבל, איז נבוזרדן דעמאלטס געווען אין רמה, על כן היה צריך לשמוע קולה שם.

[ט] וחזר בזה מה שכ' בפרשת ויחי עיי"ש ובפרשת ויחי.

פארוואס זענען די אידן אראפ פונקט קיין בבל?

רבי חנינא אמר: דרך העולם היא, שכאשר חבורת אנשים מתישבת בארץ זרה, היא מסגלת לעצמה את שפת המדינה בה התישבה והאנשים מתחילים לדבר באותה שפה.

ולפיכך הגלה הקב"ה את ישראל לבבל, מפני ששפת בבל באותם הימים היתה ארמית, שהיא דומה מאד ללשון הק', ולכן אף אם היהודים יסתגלו ללשון הארמית ימשיכו להבין לשון הקודש, וכך לא תשתכח מהם התורה. (איכה רבה סוף הפתיחה)

פון דער גאולת מצרים לערנען מיר ווי גרויס דער גאולה השלימה וועט זיין.

הקב"ה לא הבטיח גאולת מצרים אלא בשני דיבורים שנאמר "דן אנכי" (בראשית טו) וגאלם בשבע ועשרים דיבורים שאנמר "או הנסה אלוקים" וכו' (דברים ד, לד) ועל זה אמר רבינו סעדיה גאון (הרס"ג) אם כשהבטיח את אבותינו בשני דיבורים, עשה להם כמה נסים ונפלאות, על הגאולה העתידה לבוא שנכתבו כמה ספרים מהבטחות ונחמות, על אחת כמה וכמה כי נפלאים יהיו מעשיו. (רבינו יונה פ"א טו)